

Piotr Budner

Zjawisko kryptowalut w prawie polskim

Streszczenie

Celem artykułu jest zbadanie aktualnych regulacji dotyczących kryptowalut w polskim porządku prawnym. Poprzez analizę obowiązujących przepisów, działalności judykatury oraz dorobku doktryny, udało się określić faktyczne desygnaty analizowanego pojęcia oraz wskazać na ich unikalność w stosunku do obowiązującego stanu prawnego. Artykuł wskazuje na konieczność oddzielnej regulacji kwestii kryptowalut oraz pozostałych walut wirtualnych, poprzez wskazanie zasadniczych różnic dzielących te dwa zjawiska.

1. Wstęp

Pierwsza kryptowaluta ujrzała światło dzienne w 2009 r. Był to stworzony przez anonimowego Satoshi'ego Nakamoto Bitcoin, który w zamyśle miał zostać zdecentralizowanym środkiem płatności, nie wymagającym udziału centralnej instytucji zaufania publicznego, w zamian polegając na oparciu protokołu weryfikacyjnego o sieć typu *peer-to-peer*¹, czyli taką, w której każdy użytkownik posiada jednakowe uprawnienia. Jednakże, od roku 2009 pojawiło się kilkanaście nowych kryptowalut, w tym również takie niezwiązane z algorytmami Bitcoina, a wręcz znacznie przewyższające go pod względem oferowanych możliwości². Natomiast sam charakter Bitcoina i jemu podobnych kryptowalut ewoluował z roli *quasi*-środka płatności do rangi pełnoprawnego aktywa inwestycyjnego, coraz szerzej obecnego w obrocie gospodarczym³. Celem niniejszego artykułu jest zbadanie polskich regulacji prawnych opisujących to zjawisko i ocena, czy są one wystarczające do regulacji tak dynamicznie rozwijającej się branży.

¹ M. Michna, *Bitcoin jako przedmiot stosunków cywilnoprawnych*, wyd. 1, Legalis, r. 2018, rozdz. I, podrozdz. I

² J. Czernecki, *Prawne aspekty zastosowań technologii blockchaina na rynkach finansowych* [w:] *Regulacje finansowe. FinTech - nowe instrumenty finansowe - resolution*, red. W. Rogowski, wyd. 1, Warszawa 2017, rozdz. IV, podrozdz. III.

³ S. Szutko, *Czy kryptowaluty są piramidą finansową* [w:] *Piramidy finansowe a bezpieczeństwo rynków*, red. M. Michalski, Warszawa 2019, podrozdz. *Bitcoin*.

2. Definicja normatywna kryptowaluty

Nie sposób zacząć analizy zastosowania kryptowalut w obrocie gospodarczym, bez próby właściwej identyfikacji pojęcia samej kryptowaluty. Ustawodawca definiuje kryptowalutę w ustawie z 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu⁴ i w tym ujęciu, pojęcie to pojęcie utożsamiane jest z zawartym w art. 2 ust. 2 pkt. 26 ustawy pojęciem waluty wirtualnej definiowanej jako „cyfrowe odwzorowanie wartości, które nie jest:

- a) prawnym środkiem płatniczym emitowanym przez NBP, zagraniczne banki centralne lub inne organy administracji publicznej,
- b) międzynarodową jednostką rozrachunkową ustanawianą przez organizację międzynarodową i akceptowaną przez poszczególne kraje należące do tej organizacji lub z nią współpracujące,
- c) pieniądzem elektronicznym w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych,
- d) instrumentem finansowym w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi,
- e) wekslem lub czekiem
- oraz jest wymienialne w obrocie gospodarczym na prawne środki płatnicze i akceptowane jako środek wymiany, a także może być elektronicznie przechowywane lub przeniesione albo może być przedmiotem handlu elektronicznego;”.

Kryptowaluty nie spełniają żadnej przesłanki zawartej w literze *a* omawianego przepisu. Nie posiadają statusu prawnego środka płatniczego, gdyż tymi dla Polski są jedynie polski złoty oraz grosz emitowany przez Narodowy Bank Polski⁵, a także papiery wartościowe i inne dokumenty pełniące funkcję środka płatniczego wystawione w walucie polskiej⁶, co naturalnie wyklucza je z uczestnictwa w tym katalogu⁷. Poza polskim, żaden inny bank centralny na świecie, pomimo co jakiś czas pojawiających się w tej sprawie doniesień

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 1132 z późn. zm.

⁵ Artykuł 32 w zw. z art. 33 ustawy z 29.8.1997 r. o Narodowym Banku Polskim (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2027).

⁶ Ustawa z 27.7.2002 r. - Prawo dewizowe (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1708).

⁷ Tak również J. Dąbrowska, *Charakter prawny bitcoin*, Człowiek w Cyberprzestrzeni 2017, nr 1, s. 60.

medialnych, nie rozpoczął również jeszcze emisji własnej kryptowaluty, którą można by uznać za taki środek⁸.

Litera *b* omawianego przepisu dotyczy jednostek rachunkowych ustanowionych przez organizację międzynarodową i akceptowaną przez jej członków lub kraje z nią współpracujące. Przykładem takiej jednostki jest waluta Euro, ustanowiona Traktatem z Maastricht z 1993 roku, która zastąpiła wcześniejszą tego typu jednostkę, czyli European Currency Unit (ECU)⁹. Obie jednostki są objęte standardem ISO 4217 ustanowionym przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną¹⁰ (ISO). Standard ten, wykorzystywany przez większość państw i przedsiębiorstw na świecie¹¹, zawiera w sobie spis wszystkich funkcjonujących w obiegu walut i jednostek rozrachunkowych uznawanych przez państwa członkowskie organizacji. Próżno jednak doszukiwać się w nim jakiegokolwiek kryptowaluty, tak więc nie sposób znaleźć oficjalną organizację międzynarodową, która prowadziłyby rozliczenia rachunkowe przy użyciu Bitcoina i jemu podobnych.

Pieniądz elektroniczny w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt. 21a ustawy z 19.8.2011 r. o usługach płatniczych¹² oznacza „wartość pieniężną przechowywaną elektronicznie, w tym magnetycznie, wydawaną, z obowiązkiem jej wykupu, w celu dokonywania transakcji płatniczych, akceptowaną przez podmioty inne niż wyłącznie wydawca pieniądza elektronicznego”.

Kryptowaluty same w sobie nie stanowią faktycznej wartości pieniężnej, lecz jedynie jej odwzorowanie¹³, gdyż ich wartość nie jest gwarantowana przez żaden podmiot, co jest natomiast cechą prawnych środków prawnych, a to z uwagi na ich umocowania ustawowe lub konstytucyjne. Zamiast tego, Bitcoin i inne kryptowaluty bazują na zaufaniu użytkowników do algorytmu je zabezpieczającego, co można co prawda przyrównać do tradycyjnego pieniądza fiducjarnego, jednakże brakuje w tym przypadku faktycznego zabezpieczenia ich wartości¹⁴. O ile faktycznie kryptowaluty są wytwarzane i przechowywane w całości w świecie wirtualnym, a więc spełniona jest przesłanka elektronicznego występowania, o tyle kolejne przesłanki nie są już tak oczywiste. W świetle art. 4 ust. 2b u.u.p. wydawcą pieniądza

⁸ P. Opitek, *Kryptowaluty jako przedmiot zabezpieczenia i poręczenia majątkowego*, Prokuratura i Prawo 2017, nr 6, cz. V, Legalis.

⁹ Traktat o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 1992 Nr C 191).

¹⁰ <https://www.iso.org/iso-4217-currency-codes.html>, dostęp: 10.8.2021

¹¹ <https://www.iso.org/members.html>, dostęp: 10.8.2021

¹² T.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 794 z późn. zm., dalej jako „u.u.p.”.

¹³ K. Kopyściańska, W. Miemiec, *4. KRYPTOWALUTA A PODATKI DOCHODOWE* [w:] *Współczesne problemy prawa podatkowego - teoria i praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Bogumiłowi Brzezińskiemu (tom I)*, red. J. Głuchowski, Warszawa 2019.

¹⁴ M. Michna, op.cit., rozdz. I, podrozdz. II.

elektronicznego może być jedynie podmiot należący do zamkniętego katalogu uprawnionych do dokonania takiej czynności, przy czym każdy z uprawnionych jest osobą prawną, której działalność wymaga stosownego zezwolenia. Z uwagi na fakt, że mechanizm pozyskiwania najpopularniejszych kryptowalut opiera się obecnie na zdecentralizowanej sieci użytkowników Internetu, których komputery biorą udział w procesie „*miningu*” poprzez połączenie mocy obliczeniowej swoich jednostek, nie można jednoznacznie wskazać osoby potencjalnego wydawcy po zakończonym procesie pozyskiwania jednej jednostki danej kryptowaluty¹⁵. Wytworzona w ten sposób jednostka kryptowaluty dzielona jest między uczestników omawianego procesu. Co więcej, z uwagi na brak obowiązku natychmiastowej wymiany pozyskanej kryptowaluty na środki pieniężne, co jest cechą charakterystyczną pieniądza elektronicznego¹⁶, nie jest możliwe uznanie użytkownika pierwotnego danej jednostki kryptowaluty za faktycznego wydawcę, nawet gdyby pozyskał tę jednostkę samodzielnie, w oderwaniu od innych użytkowników sieci¹⁷. Obrotu kryptowalutami można dokonywać poprzez bezpośrednią wymianę z innymi ich użytkownikami, w ramach transakcji przypominającej umowę zamiany, gdzie przedmiotem obrotu są dwa różne fragmenty kodu stanowiące o unikalności jednostki danej kryptowaluty, lub w ramach instytucji umowy sprzedaży, gdzie użytkownik wymienia swoją jednostkę kryptowaluty na wartość pieniężną opartą o tradycyjny pieniądz fiducjarny¹⁸. Należy jednak nadmienić, że druga spośród omawianych możliwości, odbywa się przy udziale wyspecjalizowanych giełd kryptowalut, które same z siebie nie stanowią gwaranta wykupu danej jednostki kryptowaluty, lecz przyjmują postać pośrednika przy umowach zawieranych z innymi użytkownikami rynku kryptowalut, samemu nie generując jednostek kryptowaluty trafiającej do obrotu¹⁹. Oznacza to, że również takiej instytucji nie można uznać za wydawcę kryptowaluty, podobnie jak pośredników giełdowych nie można uznać za wydawców papierów wartościowych.

Co więcej, o ile pierwotnym założeniem Bitcoin, pierwszej kryptowaluty, która pojawiła się na rynku, było stworzenie alternatywnego systemu płatności dla swoich użytkowników, nie opartego o instytucje zaufania publicznego lecz o rozproszony algorytm, o tyle obecnie kryptowaluty coraz częściej wykorzystywane są w celach inwestycyjnych oraz spekulacyjnych, co z kolei wskazuje na ich podobieństwo do instrumentów finansowych, nie

¹⁵ M. Michna, *op.cit.*, rozdz. I, podrozdz. I.

¹⁶ M. Grabowski, *Ustawa o usługach płatniczych. Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2020, komentarz do art. 59j, podrozdz. VI.

¹⁷ J. Dąbrowska, *Charakter prawny...*, *op.cit.*, s. 55, 61 i n.

¹⁸ S. Szutko, *op. cit.*, podrozdz. *Bitcoin*.

¹⁹ D. Szostek, *Blockchain a prawo*, wyd. 1, r. 2018, rozdz. III, podrozdz. 5

zaś pieniądza elektronicznego, którego najważniejszym celem nadal pozostaje usprawnienie obiegu pieniężnego w gospodarce, co wyraża się poprzez zamknięty katalog desygnatów pojęcia „usługi płatniczej” z omawianej ustawy²⁰.

Obowiązująca definicja instrumentu finansowego obecna w ustawie z 29.7.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi²¹ jest efektem prac legislacyjnych instytucji unijnych. W latach 2000 - 2006 wydano trzy akty prawne ujednociające zasady dostępu do rynków kapitałowych we wszystkich krajach Wspólnoty oraz Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, określonych zbiorczym mianem Markets in Financial Instruments Directive (MiFID)²². W ramach tegoż pakietu, zawarta została dyrektywa 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 21.4. 2004 r., która w Sekcji C zawarła nowy dla prawa polskiego katalog instrumentów finansowych²³. Katalog ten opiewa aktualnie na jedenaście pozycji, żadna z nich jednak, a pomimo stałych jego modernizacji, o czym świadczy dodanie do katalogu punktu dotyczącego handlu prawami do emisji dwutlenku węgla²⁴, nie jest dostosowana do obecnego charakteru kryptowalut. Nie są one bowiem papierem wartościowym, spełniającym przesłanki definicyjne z art. 3 pkt. 1 u.o.i.f., z uwagi na fakt, iż nie są one emitowane przez jeden konkretny podmiot, który miałby status konieczny do emisji papierów wartościowych. Nie można ich również określić instrumentem rynku pieniężnego, ponieważ nie występuje w tym wypadku obowiązek ich wykupu przez ewentualnego emitenta.

Podsumowując, można stwierdzić, że z uwagi na zdecentralizowany charakter pozyskiwania i wprowadzania do obrotu kryptowalut, oraz fakt, że nie stanowią one powiązanego z żadnym rzeczywistym przedsiębiorstwem papieru wartościowego, jak na przykład akcje czy obligacje, na gruncie obecnego prawa nie sposób zakwalifikować ich w kategorię instrumentów finansowych. Jednakże, biorąc pod uwagę zmieniający się charakter kryptowalut, który z quasi-środka płatności wyewoluował do roli aktywa inwestycyjnego, konieczne wydaje się ściślejsze uregulowanie kwestii pozyskiwania i obrotu tymi. Przez brak stosownych regulacji, znanych ustawie o obrocie instrumentami finansowymi,

²⁰M. Grabowski, op.cit., komentarz do art. 3, podrozdz. I

²¹ t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 328, dalej jako „u.o.i.f.”.

²² T. Sójka [w:] M. Fedorowicz, M. Mataczyński, A. Michór, T. Nieborak, A. Skoczylas, R. Zawłocki, T. Sójka, Komentarz do ustawy o obrocie instrumentami finansowymi [w:] Prawo rynku kapitałowego. Komentarz, wyd. 1, Warszawa, 2015

²³ Dyrektywa 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych zmieniająca dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG (Dz.Urz.UE 2004 Nr 145/1)

²⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (Dz.Urz.UE 2014 Nr 173/349)

rynek kryptowalut narażony jest na liczne ryzyka manipulacji i ataków spekulacyjnych, gdyż obrót nimi nie jest należycie zabezpieczony²⁵.

Instytucje wekslu i czeku znane są w prawie polskiemu od wielu lat. Obowiązujące obecnie wersje ustaw je regulujących powstały w latach 30 XX wieku²⁶, jednakże pomimo kilkukrotnych nowelizacji obu aktów, nie są dostosowane do obsługi kryptowalut. Naturalnie, przeznaczeniem obu papierów jest, z uwagi na ich nierozłączne związanie z systemem pieniężnym, usprawnienie obrotu gospodarczego, nie zaś obrót niematerialnymi aktywami. Należy jednak pochylić się nad przesłankami, które taką możliwość uniemożliwiają. Najważniejszym przeciwwskazaniem są przepisy dedykowanych ustaw, wymuszające na czek^u oraz wekslu konkretne formy, aby papiery te posiadały moc prawną. Jednym ze stawianych przed oboma dokumentami wymogów jest wskazanie konkretnej sumy pieniężnej, na którą dany papier wartościowy opiewa. W przypadku kryptowalut nie jest to możliwe, gdyż jak zostało to wcześniej opisane, nie posiadają one statusu pozostającego w obiegu, prawnego środka płatniczego oraz, w momencie pisania artykułu, nie są powszechnie uznawane przez żadne państwo za taki, a więc nie jest możliwa ich powszechna wymiana, w wyniku czego nie można, w przypadku chęci spieniężenia tego rodzaju aktywa, posłużyć się czekiem bądź wekslem.

Po przeanalizowaniu wszystkich wymienionych w art. 2 ust. 1 u.o.i.f. instytucji instrumentów finansowych, wyraźnie widać iż w obecnym stanie prawnym, kryptowalut nie da się zakwalifikować do żadnej z nich i że potrzebują one nowej, unikalnej definicji. Pozostała część omawianego przepisu jest na tyle ogólna, że z łatwością można „podpiąć pod nią” omawiane aktywo. Kryptowaluta jest bowiem obecna w obrocie gospodarczym zarówno jako środek wymiany między użytkownikami jak i wymienialny na prawne środki płatnicze przedmiot samej transakcji. Z uwagi na swój charakter jest naturalnie przechowywana i przenoszona w środowisku elektronicznym, jak również może być ona przedmiotem handlu elektronicznego. Szeroki charakter omawianego przepisu skutkuje jednak tym, że można do niego zakwalifikować zarówno kryptowaluty, jak również dowolną inną, spełniającą wymienione przesłanki walutę wirtualną, która równie dobrze może funkcjonować jedynie w różnego rodzaju internetowych grach, jako środek służący odblokowaniu różnego rodzaju

²⁵ P. Opitek, op. cit., podrozdz. V

²⁶ Ustawa z 28.4.1936 r. Prawo wekslowe (Dz.U. 1936 Nr 37, poz. 282) i ustawa z 28.4.1936 r. Prawo czekowe (DZ.U. 1936 Nr 37, poz.283).

dotychczasowej zawartości²⁷. Wydaje się więc konieczne dokonanie rozróżnienia tego typu walut wirtualnych, z uwagi na dzielące je różnice.

Jak zostało poruszone wcześniej, kryptowaluty, co do zasady, nie są emitowane przez jeden, konkretny podmiot, w przeciwieństwie do walut wirtualnych wykorzystywanych w grach. Ich dystrybucja zależna jest jedynie od woli producenta gry, w której dana waluta występuje. Inną istotną dyferencjacją tychże jest cena. Od dłuższego czasu rola kryptowalut przestaje ograniczać się do pełnienia funkcji środka płatności, a coraz częściej staje się aktywem inwestycyjnym, którego cena ustalana jest przez rynkowe prawa popytu i podaży²⁸. W przeciwieństwie do tego, waluty wykorzystywane w grach wirtualnych, mają, co do zasady, stały kurs wymiany, ustalany przez emitenta tejże, dzięki temu niemożliwe jest faktycznie spekulowanie kursem takiej waluty, co stanowi kolejne, istotne rozróżnienie. O ile więc zrozumiałe jest, ze względów celowościowych ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, jak najszersze określenie katalogu aktywów objętych potencjalną kontrolą ze strony organów ścigania, o tyle zakwalifikowanie kryptowalut oraz pozostałych walut wirtualnych pod jeden desygnat, sprawi, że w przypadku pojawienia się złożonych regulacji dotyczących obrotu kryptowalutami, te wykorzystywane w grach internetowych mogą zostać nimi „pokrzywdzone”, a obrót nimi może stać się znacznie utrudniony. Konieczne jest więc rozróżnienie pomiędzy tymi oraz ściśle uregulowanie kwestii pozyskiwania i obrotu właściwymi kryptowalutami, nie tylko z konieczności właściwego realizowania konstytucyjnej zasady wolności gospodarczej, ale także ze względu na zwyczajną racjonalność takiego działania.

3. Cywilistyczne ujęcie kryptowalut

Biorąc pod uwagę charakter ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu²⁹, zrozumiałe jest dlaczego ustawodawca pominął w niej wątek cywilistycznej definicji zjawiska walut wirtualnych. W ramach działalności doktryny i judykatury udało się jednak takie prywatnoprawne ujęcie uzyskać. Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 6.3.2018 r., sygn. II FSK 488/16, wskazał, że: „(...) w praktyce stosunków cywilno-prawnych bitcoin stanowi rodzaj mienia w rozumieniu art. 44 ustawy

²⁷ J. Worona, 2.2.2.2. *Pieniądz wirtualny* [w:] *Cyberprzestrzeń a prawo międzynarodowe. Status quo i perspektywy*, Warszawa 2020.

²⁸ S. Szutko, op. cit., podrozdz. *Kryptowaluty a piramida finansowa*.

²⁹ Ustawa z 1.3.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1132 ze zm.).

z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny [...]”. Wskazany wyrok klasyfikuje kryptowaluty w grupie zbywalnych praw majątkowych³⁰. Dzięki temu umożliwiony został bezproblemowy obrót tymi aktywami, jak również zostały one objęte stosownym dla praw majątkowych płaszczem ochronnym Kodeksu cywilnego³¹. Oznacza to również, że kryptowaluty mogą być wykorzystywane w ramach procesu zawierania umów, zarówno w trybie ofertowym, jeśli spełniałaby ona rolę istotnego postanowienia umowy, czyli na przykład stanowiła *essentialia negotii* zawieranej umowy³², jak również w trybie aukcyjnym i przetargowym, gdzie mogłyby one spełnić na przykład rolę wadium wnoszonego na podstawie art. 70⁴ k.c. Przepis ten wskazuje na możliwość zabezpieczenia uczestnictwa w postępowaniu przetargowym i aukcyjnym za pomocą określonej sumy pieniężnej albo odpowiedniego zabezpieczenia jej zapłaty. Ponieważ za odpowiednie zabezpieczenie może służyć każdy dopuszczalny w świetle prawa sposób zabezpieczenia zapłaty³³, a kryptowaluty zostały uznane za prawo majątkowe, można w tym wypadku obciążyć je zastawem na prawach opisanym w art. 327 k.c. Jedynymi wymogami stawianymi przed wykorzystywanymi w tym wypadku prawami majątkowymi są ich zbywalność oraz reprezentowanie jakiejś wartości majątkowej³⁴. Jak zostało poruszone wcześniej, kryptowaluty spełniają obie te przesłanki, więc jeśli organizator przetargu bądź aukcji uzależnia uczestnictwo w nim, od wniesienia odpowiedniego zabezpieczenia w prawach majątkowych, z prawnego punktu widzenia, nie ma przeciwwskazań, aby skorzystać w tym celu z Bitcoina lub jemu podobnych.

4. Umiejscowienie kryptowalut w systemie podatkowym

Inną konsekwencją uznania kryptowalut za zbywalne prawo majątkowe jest ich właściwe umiejscowienie w systemie podatkowym. Jak stwierdził w cytowanym wyżej wyroku Najwyższy Sąd Administracyjny „Przychód ze sprzedaży zakupionej kryptowaluty bitcoin stanowić zatem będzie przychód z praw majątkowych, o których mowa w art. 18 PDoFizU”. Pomimo występowania w sprawie konkretnej kryptowaluty, teza ta pozostaje aktualna dla wszystkich dostępnych na rynku tego typu aktywów. Zgodnie z definicją zastosowaną przez sąd, przychody ze sprzedaży Bitcoina i jemu podobnych podlegały opodatkowaniu według

³⁰ Analogicznie J. Dąbrowska, *Charakter prawny...*, op.cit., s. 58.

³¹ Ustawa z 23.4.1964 r. - Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm.), dalej jako „k.c.”.

³² P. Machnikowski, *Komentarz do art. 66 [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, wyd. 2, Warszawa 2019.

³³ P. Nazaruk, *Komentarz do art. 70§4 [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, Warszawa 2019.

³⁴ G. Sikorski, *Komentarz do art. 327 [w:] Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, Warszawa 2019.

skali progresywnej opisanej w art. 27 ust. 1 ustawy z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych³⁵, obrót nimi objęty był więc stawkami 18% i 32%. Obecnie kryptowaluty podlegają opodatkowaniu z tytułu art. 17 ust. 1 pkt. 11, zaś same czynności podlegające opodatkowaniu opisane zostały w tym samym artykule w ust. 1f. Opodatkowaniu podlega więc wymiana waluty wirtualnej na prawny środek płatniczy, towar, usługę lub prawo majątkowe inne niż waluta wirtualna lub regulowanie innych zobowiązań walutą wirtualną, zaś wpisanie kryptowalut w tę kategorię powoduje objęcie wszystkich wymienionych czynności stawką podatkową w wysokości 19%³⁶. Podobnie zostały uregulowane czynności związane z obrotem walutami wirtualnymi dokonywane przez osoby prawne³⁷. W przypadku odpłatnego zbycia waluty wirtualnej - rozumianej w tym wypadku jako wymiana waluty wirtualnej na prawny środek płatniczy, towar, usługę lub prawo majątkowe inne niż waluta wirtualna lub regulowanie innych zobowiązań walutą wirtualną - również zastosowana została stawka 19%³⁸. Warto zauważyć, że w obu przypadkach, z opodatkowania wyłączone są czynności związane z pierwotnym pozyskiwaniem kryptowalut tj. „*miningiem*”, co zostało potwierdzone przez Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej³⁹.

5. Wnioski końcowe

Po przeanalizowaniu obecnych w prawie polskim regulacji dotyczących kryptowalut, zdaje się, iż są one niewystarczające do uchwycenia tego zjawiska. Bitcoin i jemu podobne są obecne na świecie ponad dwanaście lat i zaczynają odgrywać coraz większą rolę w obrocie gospodarczym i życiu społecznym, często w kontrowersyjny sposób. Doskonale znane są przecież przypadki w którym w ciągu kilku godzin kurs kryptowalut potrafił zmieniać się o kilkadziesiąt procent, tworząc i obracając w nicość oszczędności i inwestycje ich użytkowników. Nie jest jednak pewne, ile z takich wypadków było efektem wahań rynkowych, ile zaś wynikało z niezbyt wysublimowanych ataków spekulacyjnych. Podatność kryptowalut na takie działania wynika; po części z braku centralnego emitenta, który byłby w stanie reagować na ewentualne wahania kursowe, po części zaś z braku

³⁵T.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1128 ze zm.,

³⁶Ibidem, art. 30b.

³⁷Ustawa z 15.2.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1406 z późn. zm.).

³⁸P. Małecki, M. Mazurkiewicz [w:] P. Małecki, M. Mazurkiewicz, *CIT. Podatki i rachunkowość. Komentarz*, wyd. XII, Warszawa 2021, art. 22(d).

³⁹Pismo z dnia 20.12.2017 r., wydane przez: Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej, 0111-KDIB1-1.4010.150.2017.1.BK, CIT w zakresie określenia, czy nabycie jednostek Bitcoin w ramach tzw. jej wydobywania (z ang. mining) powoduje powstanie obowiązku podatkowego dla celów podatku dochodowego, <http://sip.mf.gov.pl>.

stosownych regulacji prawnych mających na celu zabezpieczenie ich inwestorów i użytkowników przed atakami spekulacyjnymi. Ani w polskim, ani w europejskim porządku prawnym, brakuje natomiast rozwiązań które obejmowałyby ochroną użytkowników tego dynamicznie rozwijającego się rynku. Regulacje takie jednak, z uwagi na wielocentryczny charakter współczesnego prawa oraz rozproszenie użytkowników Bitcoina i podobnych kryptowalut, aby być skuteczne, muszą być tworzone i wdrażane na skalę międzynarodową, przy współpracy największych gospodarek oraz korporacji świata.

Summary

The phenomenon of cryptocurrencies in the Polish law

The purpose of the article is to examine the current regulations concerning cryptocurrencies in the Polish legal system. Through the analysis of current regulations, the activity of judicature and the achievements of doctrine, it was possible to determine the actual designations of the analysed concept and to indicate their uniqueness in relation to the current legal status. The article suggests the need for separate regulation of the issue of cryptocurrencies and other virtual currencies by pointing out the fundamental differences between the two phenomena.

Piotr Budner

Student prawa Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Zainteresowania naukowe Autora koncentrują się na zagadnieniach związanych z prawem cywilnym oraz handlowym.

Bibliografia

1. Czarnecki J., *Prawne aspekty zastosowań technologii blockchaina na rynkach finansowych* w: Grabowski M., *Ustawa o usługach płatniczych. Komentarz*, Warszawa 2020.
2. Dąbrowska J., *Charakter prawny bitcoin*, Człowiek w Cyberprzestrzeni 2017, nr 1

3. Kopyściańska K., Miemiec w: *Współczesne problemy prawa podatkowego - teoria i praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Bogumiłowi Brzezińskiemu*, red. Głuchowski J., Warszawa 2019.
4. Machnikowski P. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, wyd. 2, Warszawa 2019.
5. Małecki P., Mazurkiewicz M., *CIT. Podatki i rachunkowość. Komentarz*, Warszawa, 2021.
6. Michna M., *Bitcoin jako przedmiot stosunków cywilnoprawnych*, Legalis 2018.
7. Nazaruk P., w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. Ciszewski J., Warszawa 2019.
8. Opitek P., *Kryptowaluty jako przedmiot zabezpieczenia i poręczenia majątkowego*, Prokuratura i Prawo 2017, nr 6
9. Pismo z 20.12.2017 r. wydane przez Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej, *0111-KDIB1-1.4010.150.2017.1.BK*.
10. Rogowski W. (red.), *Regulacje finansowe. FinTech - nowe instrumenty finansowe - resolution*, Warszawa 2017.
11. Sikorski G. w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. Ciszewski J., Warszawa 2019.
12. Szostek D., *Blockchain a prawo*, Warszawa, 2018.
13. Sójka T. w: Fedorowicz M., Mataczyński M., Michór A., Nieborak T., Skoczylas A., Zawłocki R., Sójka T., *Komentarz do ustawy o obrocie instrumentami finansowymi*. w: *Prawo rynku kapitałowego. Komentarz*, Warszawa 2015.
14. Szutko S., *Czy kryptowaluty są piramidą finansową*, w: *Piramidy finansowe a bezpieczeństwo rynków*, red. Michalski M., Warszawa 2019.
15. Worona J., *Cyberprzestrzeń a prawo międzynarodowe. Status quo i perspektywy*, Warszawa 2020.